

СТАНОВИЩЕ

от

д-р Стела Благоева Митева-Динкова

професор в АМТИИ „проф. Асен Диамандиев” – Пловдив

за дисертационен труд на тема:

**„ТЕНДЕНЦИИ В ТРЕТИРАНЕТО НА ОРКЕСТЪРА В ЕВРОПЕЙСКАТА МУЗИКА ОТ
ВТОРАТА ПОЛОВИНА НА ХХ ВЕК И НАЧАЛОТО НА ХХІ ВЕК”**

с автор:

ПРЕСЛАВ РУМЕНОВ СТОЯНОВ

представен за присъждане на образователна и научна степен **„доктор”**

(област на висше образование 8. *Изкуства*)

професионално направление 8.3 *Музикално и танцово изкуство*

научна специалност *„Музикознание и музикално изкуство”*)

С решение от заседание на катедра „Теория на музиката“ към „Теоретико-композиторски и диригентски факултет” на НМА „Проф. Панчо Владигеров”, София състояло се на 23 юни 2021 г. съм определена за член на научно жури по процедура за защита на дисертационен труд на тема „Тенденции в третирането на оркестъра в европейската музика от втората половина на ХХ век и началото на ХХІ век” за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в област на висше образование 8. *Изкуства*, професионално направление 8.3. *Музикално и танцово изкуство*, научна специалност *„Музикознание и музикално изкуство”*. Автор на дисертационния труд е Преслав Руменов Стоянов – докторант в самостоятелна форма на обучение към катедра „Теория на музиката“ в „Теоретико-композиторски и диригентски факултет” на НМА „Проф. Панчо Владигеров”.

Докторантът представя следните изискуеми материали: творческа автобиография, дисертационен труд, автореферат и списък с публикации свързани с темата на дисертационния труд.

Своеобразно нетрадиционен и интересен е творческият път на Преслав Стоянов. Завършва две бакалавърски степени: „Класическа китара” в Национален университет на град Бразилия (UnB) (2001-20005 г.) и „Педагогика на обучението по музика” в СУ „Св. Климент Охридски” (1998-2006 г.). През 2006 г. е приет, като студент в НМА „Проф. П.

Владигеров”, София със специалност „композиция” в образователна степен „магистър”. Успешно се дипломира през 2013 г.

От 2006 г. е преподавател по класическа китара, както следва в: НЧ „Братя Миладинови” (2006-2010 г.), Частно средно езиково училище и детска градина „ЕСПА” (2007-2008 г.), ЧСОУ „Ръорих” (2012-2013 г.), ЦПЛР-ЦИКО (2019-2021 г.).

Начало на академичното му израстване поставя назначаването му за „асистент” по симфонична оркестрация в катедра „Теория на музиката” към НМА „Проф. П. Владигеров”, София, през 2012 г.

Казаното до тук представя Преслав Стоянов, като инструменталист-китарист и педагог, който се развива в областта на теоретичното музиковзнание (композиция и симфонична оркестрация). Последното е пряк повод за появата на предложения дисертационен труд.

Той е структуриран в увод, четири глави, заключение и библиография. Общият му обем е респектиращ - 491 страници, от които 477 основен текст онагледен с 184 нотни примера (прилежно описани и номерирани). Библиографията е широкообхватна - 294 литературни източника (поместени в рамките на 15 страници с 162 заглавия на кирилица и 132 на латиница) от видни български, руски и чуждестранни (португалски, испански, английски, немски, френски и др.) изследователи, които са тематично обосновани. Съдържанието по интригуващ начин разгръща поставената проблематика за третирането на оркестъра в творчеството на европейските съвременни творци след втората половина на 20 век, като визираната времева рамка в основна степен обуславя актуалността на изследването.

В **увода** лаконично, но достатъчно ясно са посочени предмет, обект, цел, задачи и използван изследователски метод.

Първа глава със заглавие „Философско-исторически контекст на оркестъра от втората половина на XX век до сега” (стр.6-79) е съсредоточена върху социокултурните условия, в които се реализира съвременното изкуство и тяхното влияние върху музикално-оркестровата практика. Изяснени са значението и спецификата на понятието „постмодернизъм” с неговите *историко-социални* и *социално-психологически характеристики*. Основателно е коментирано влиянието върху постмодернизма на съвременните социални аспекти, като: икономика на потреблението; центрирана власт и решаваща роля на масмедииите; противоречива информация от средствата за комуникация; превръщането на информацията в забавление; дезмистификацията на лидерите чрез липса на валиден или общопризнат критерий и др. Разглеждането на

философията, идеологията, естетическите възгледи не само извежда на преден план характерните черти на постмодернизма, но и го съпоставя с модернизма, което осигурява задълбоченост на изложението. Изяснено е, че не историческият период, а насоките и идейно-философските основания на различните направления и творци ги определят или свързват с понятието „постмодерен”. Реализиран в определен исторически период, постмодернизмът идеологично се определя от две основни понятия: „индетерминираност“ (провокация) и „иманетност“ (комуникация)” (стр.50, 53) или „отношение на „условност“ и „свобода“ спрямо всякакъв вид норми и правила”. (стр. 59), които обуславят неговата дълбока връзка със социално-психологическите характеристики на епохата. В **трета подглава** се определят насоките за разглеждане на тенденциите при третиране на оркестъра, т.е. представя се систематизацията, подходът в по-нататъшното изложение, а именно, че: *„в този труд различните тенденции в третирането на оркестъра ще бъдат първоначално изложени накратко от гледна точка на стилового направление (определящо до голяма степен музикалния изказ и използваната композиционна техника, разглеждани като средство за постигане на музикалната идея на композитора), което ще даде широка основа за последващото тясно технологично категоризиране на тенденциите по отношение на самата оркестрация.”* (стр. 69)

Втора глава „Историческа приемственост и разрыв на оркестъра от втората половина на XX в. спрямо традициите на барока, класицизма, романтизма и модернизма” (стр.80-116) представя етимологията и съдържанието на понятието оркестър, както и основните признаци за категоризация на видовете оркестри. Бароковото изкуство поставя основите на оркестровата практика, но връзката му с постмодернизма е разнопосочна, по-скоро антиподна. Класицизма утвърждава *„основополагащи за оркестрацията”* (стр.96) принципи, докато романтизма се стреми към *„оригиналност, уникалност”* (стр.98). *„Дялът на приемственост между модерното и късномодерното оркестрово изкуство е голям и значителен”*.(стр.116) - твърди с основание Преслав Стоянов, защото модернизмът е свързващо направление между оркестрацията от втората половина на XIX в. и тази на нашата съвременност. Във времето постепенно се достига до: *парадигма на „рациото“* (стр.110), *„всеобщо техническо усъвършенстване на инструментите”*, *„цялостно разрастване на музикално-изразните средства”* (стр.111). Тези линии на развитие определят показателите, по които се анализира оркестровата практика в отделните направления на късномодерния авангард, неокласиката и постмодернизма.

Трета глава „Идеята за оркестров стил през втората половина на XX в. до сега” (стр.117-359) е важна, респектираща и най-обемна част от труда. Тя представлява своеобразен синтезиран и задълбочен преглед на основните направления в съвременната музика. Подредена хронологично, притежава всички дидактични качества на учебно пособие.

Главата е с три подглави - **1.Късномодерен авангард** (*Интегрален сериализъм, Нова сложност, Алеаторика, Микроинтервалика, Електроакустика, Спектрализъм, Сонористика и брютитизъм, Експериментална и концептуална музика, Други видове авангард*) **2.Неокласика и стилизации, 3.Постмодернизъм** (*Неотонализъм, Нова простота, Неоромантизъм, Минимализъм, Колаж и стилистика, Извъневропейски влияния*).

В началото се изясняват: понятието стил, музикален стил, разлика между стил и стилистика, оркестров стил - част от композиторския/авторов стил. Всяко направление е описано с: историческа периодизация, същностни черти, идеология, обвързаност с познати тенденции, конкретни представители и творби, индивидуални оркестрови решения (отклонения от утвърдените принципи) и изразни средства, които оформят различните аспекти при третирането на оркестъра, т.е. очертават отличителното в направлението. Определени произведения, като „Melodien” от Д. Лигети и „Барокови вариации” от Л. Фос са използвани за демонстриране на различни параметри в оркестрацията, което осигурява връзки на разстояние и своеобразно обединяване на изложението. В други случаи, различните произведения са обвързани с направленията по определени признаци: инструментален състав, удвояване в октави, хармоничен вертикал, метро-ритмическа аморфорност и др.

При разглеждане на основния научен материал авторът демонстрира широка аналитична и философска мисъл. Приносно е представянето на късномодерната музика в цялостност с нейната разнородност и оригиналност, което „отваря врата” към изведените в следващата глава характерни тенденции в третирането на оркестъра.

Четвърта глава „Систематизация и класификация на по-характерни тенденции в третирането на оркестъра от втората половина на XX в. до сега” (стр. 360-469) е практико-приложна. Във фокуса на изследване са поставени тези направления, които разширяват утвърдения оркестров речник: *„интегрален сериализъм, алеаторика, нова сложност, спектрализъм, сонористика, брютитизъм, постсериална музика и пр.”* (стр.360) Дисертантът определя и коментира 16 тенденции, които представляват новост в оркестрацията и обогатяват музикалната композиторска практика. Базирани върху

вече установени оркестрови норми тези тенденции създават широк обем от нови възможности, експериментират с различни компоненти: инструментален състав, разположение на оркестрантите или оркестровите групи, тембър, теситура, ритъм, динамика и много други параметри на музикалния израз. За инструменталистите интерес представляват подглави № 3, 4, 5, 9, в които се обясняват нетрадиционни начини (пеене, пляскане с ръце и т.н.) допринасящи за изграждането на звуковата картина, прилагане на вид импровизационност, употреба на специфична нотация, използване на неконвенционални инструментални техники. Постепенно се достига до твърдението, че *„манията за оригинално звучене е белег на творчеството на XX-XXI в.“* (стр.468)

Заклучението идеологично и въз основа на практическите разяснения обобщава и констатира, че съвременните тенденции в третирането на оркестъра са *„разнопосочни“* (стр.474), те представят *„множество оркестрови похвати, чиито брой все повече нараства, но чиито сбор никога няма да стигне цялостността на единна система“* (стр.475). Посочени са **три приноса**, които намирам за съвсем основателни.

Обемът на представения от докторант Преслав Стоянов дисертационен труд представлява в известна степен предизвикателство пред членовете на научното жури. Положително качество в работата на докторанта е постигнатата връзка между частно и общо чрез подчиняване едното на другото. Видни са: прецизност и умело боравене с понятиен и терминологичен апарат, академичен стил на изразяване, интелигентност и богата обща култура. Всичко това рефлектира в употребата на сложносъставни изречения и изобилие от прилагателни. Богатата библиография е използвана чрез цитирания по стандарт и бележки под черта, които поясняват и обогатяват казаното в основното изложение. Похвално е, че млад човек се ориентира към сериозната и разнообразна проблематика на съвременното музикално изкуство, познава я в детайли и дълбочина. Основен принос е личната ангажираност и отношение към тематиката, която провокира интерес и у читателя към иновативното, революционното, интересното в постмодерната музика, разширявайки неимоверно познанията му.

Авторефератът и реализираните **научните публикации** (3 на брой) са в съответствие с националните минимални изисквания.

Дисертационният труд съдържа теоретични и практически научно-приложни резултати, които представляват определен принос в науката и отговарят на всички изисквания на ЗРАСРБ, Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния правилник на НМА „Проф. П. Владигеров“.

Видно е, че докторант Преслав Руменов Стоянов притежава задълбочени теоретични знания и професионални компетенции по научната специалност, като демонстрира убедителни качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване с практико-приложна и дидактическа насоченост.

В заключение и въз основа на гореизложеното, убедено давам своята положителна оценка за проведеното изследване, представено от коментирания по-горе: дисертационен труд, приноси, публикувани статии и автореферат. Предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор” на Преслав Руменов Стоянов в област на висше образование *8. Изкуства*, професионално направление – *8.3. Музикално и танцово изкуство*, докторска програма *„Музикознание и музикално изкуство”*.

31.08.2021 г.

Изготвил становището:.....

/проф. д-р Стела Митева-Динкова/